

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Nalika komunikasi masarakat Indonésia umumna ngagunakeun dua basa atawa leuwih. Lamun dina istilah kabasaanana mah, masarakat Indonésia téh mangrupa masarakat bilingual (dwibahasa) jeung multilingual. Ilaharna mah bilingual atawa multilingual téh bakal mangaruhan kana kamekaran basa panyaturna. Ieu kamekaran téh bisa ditinggali nalika keur ngagunakeun basana atawa dina kamahéran basana. Saluyu jeung anu diébréhkeun ku Weinreich (dina Johan, 2017, kc. 58) harti kadwibahasaan téh nyaéta lain ngan ukur kamampuh ngawasa dua basa, tapi kamampuh nalika silih tembalna dina komunikasi. Saupama bilingual jeung multilingual téh tuluy-tumuluy lumangsung, tangtu bakal mangaruhan kana munculna kasalahan basa dina komunikasi. Saluyu jeung anu diébréhkeun ku Pratiwi (2006, kc. 86) kontak basa dina masarakat bilingual jeung multilingual téh bakal mangaruhan ayana interférensi, integrasi, parobahan basa (language change), ngésérna basa (language shift), jeung sajabana.

Interférensi mangrupa hiji kasalahan basa anu aya di masarakat bilingual atawa multilingual. Saluyu jeung anu diébréhkeun ku Aslinda (dina Humaira & Firdaus, 2016, kc. 165) interférensi téh dianggap gejala tutur, ayana ngan dina kadwibahasaan anu satulunya disebut kasalahan basa. Éta kasalahan basa téh mangrupa pangaruh kamekaran jaman jeung kabiasaan generasi muda ayeuna anu leuwih resep maké basa Indonésia tibatan maké basa Sunda. Salian ti éta, paripolah generasi muda nalika nyampurkeun hiji basa kana basa séjén ogé mangaruhan pisan kana munculna kasalahan basa. Antukna dina ngagunakeun basa Sunda téh teu kahaja maké struktur basa Indonésia atawa sabalikna. Ieu hal ogé diébréhkeun ku Moriyama (dina Moriyama, 2018, kc. 9), anu ngajéntrékeun yén basa daerah saperti basa Sunda téh miboga kesan anu négatif disagedengeun basa nasional saperti dusun, teu resmi, teu modern, teu mekar, jeung sajabana. Sarta saluyu ogé jeung pamadegan Hartmann & Stork (dina Chaer & Agustina, 2010, kc. 121) anu ngébréhkeun yén interférensi ogé dimaknaan ku sakumna kasalahan sabab kabawana kabiasaan-kabiasaan omongan hiji basa (dialék basa indung) kana basa séjén (dialék kadua).

Nalika survei awal ka SMA Negeri 1 Cicalengka poé Rebo kaping 27 Maret 2019, kapanggih tina 10 karangan carpon siswa SMA téh hampir 90% ngandung kasalahan basa. Kasalahan basana téh nyaéta ayana kecap jeung kalimah basa Sunda anu kapangaruhan ku basa Indonésia. Conto konkritisna dina karangan carpon Novi Yanti Ulva anu judulna Stasiun Siliwangi téh aya kalimat anu eusina kieu “Di hiji poé tepatna isuk-isuk aya ibu-ibu anu keur ngais budakna”. Éta hal téh némbongkeun yén masih kénéh aya interférensi kecap jeung kalimah dina karangan carpon siswa SMA. Sabab kalimah anu bener pikeun kalimah di luhur téh nyaéta “Hiji poé, nalika isuk-isuk aya ibu-ibu keur ngais budakna”. Upama diantep kitu waé bakal ngarobah kana kaédah basana.

Carita pondok mangrupa salah sahiji karya sastra dina pangajaran basa Sunda SMA. Karangan nulis carpon téh nyaéta pikeun ngukur kamampuh jeung kaparigelan dina ngagunakeun basa Sunda, sabab carpon téh diébréhkeun dumasar imajinasi jeung pamikiran sewang-sewangan. Ku kituna bakal katitén sakumna kaparigelan siswa dina katatabasaan jeung makéna basa. Anapon siswa anu ditalungtik nya éta siswa kelas XI, lantaran dina KIKD kurikulum taun 2013 nulis carita pondok téh aya di kelas XI dina komponen dasar 4.4 *"Menulis carita pondok sederhana dengan memperhatikan struktur dan kaidah kebahasaan"* (Pemerintah Daerah Provinsi Jawa Barat, 2017, kc. 55).

Tina sasabaraha pasualan di luhur katitén yén ieu panalungtikan téh masih kénéh perlu dilaksanakeun, sabab masih kénéh aya hal anu can katalungtik nyaéta kamekaran interférensi dumasar bédana kasang tukang tempat pamakéna. Saupama ieu hal teu ditalungtik bakal mangaruhan kana kamekaran basa anu beuki lila beuki teu merenah, salian ti éta ogé moal kapanggih kumaha kamekaran jeung babandingan tingkat interférensi dumasar tempat pamakéna.

Panalungtikan anu ngarojong kana ieu panalungtikan nya éta panalungtikan anu dilakukeun ku Sukoyo (2011) anu medar ngeunaan ínterférensi dina acara berita basa Jawa “Kuthane Dhewe” di TV Borobudur Semarang jeung panalungtikan Ardila, spk (2018), anu nganalisis ngeunaan tingkatan interférensi basa Indonésia budak umur 12 taun dumasar bédana kasang tukang kolotna. Hasil tina ieu panalungtikan téh nyaéta interférensi bisa muncul dina sababaraha tataran bisa dina

tataran fonologi, léksikal, morfologi, jeung sintaksis ogé faktor naon waé anu mangaruhayana interférensi contona nyaéta ngaliwatan bédana kasang tukang.

Interférensi salah sahiji conto kasus sosiolinguistik anu dijadikeun objék panalungtikan. Aya sababaraha panalungtikan ngeunaan campur kode, alih kode, interférensi, integrasi jeung sajabana. Sawatara conto skripsi meunang Denis Erla Bayu (2015), anu judulna "Interférensi Basa Indonésia kana Basa Sunda dina Karangan Pribadi Siswa Kelas VII-7 SMP Negeri 43 Bandung Taun Ajaran 2014/2015" medar ngeunaan interférensi anu aya dina karangan pribadi siswa kelas VII SMP, jeung meunang Ariska (2017), anu judulna "Intrerférensi Basa Indonésia kana Basa Sunda dina Surat Pribadi Siswa Kelas VIII-2 SMP Negeri 1 Bandung Taun Ajaran 2016/2017" medar interférensi anu aya dina karangan surat pribadi siswa kelas VIII SMP.

Sasaruaan ieu panalungtikan jeung panalungtikan anu dilaksanakeun ku Denis Erla Bayu (2015), anu judulna "Interférensi Basa Indonésia kana Basa Sunda dina Karangan Pribadi Siswa Kelas VII-7 SMP Negeri 43 Bandung Taun Ajaran 2014/2015", jeung anu ditulis ku Ariska (2017), anu judulna "Interférensi Basa Indonésia kana Basa Sunda dina Surat Pribadi Siswa Kelas VIII-2 SMP Negeri 1 Bandung Taun Ajaran 2016/2017" nyaéta nalungtik ngeunaan interférensi, boh wanda boh faktor naon waé anu ngabalukarkeun ayana interférensi dina karangan tinulis. Sedengkeun bédana dina ieu panalungtikan nyaéta tingkatan umur sumber anu ditalungtik upama panalungtikan saacanna sumberna di SMP kelas VII jeung kelas VIII. Tapi dina ieu panalungtikan mah sumberna Siswa kelas XI SMA anu ngabalukarkeun aya pangbéda dumasar sumber jeung dina ieu panalungtikan ogé ngabandingkeun bédana interférensi dumasar sakola anu di kota jeung di lembur.

Pikeun nungkulán masalah dina ieu panalungtikan téh dipaké pamarekan struktural jeung sosiolinguistik. Wangun interférensi dianalisis tina struktur basana, boh tataran fonologi, léksikal, morfologi, jeung sintaksis. Lian ti éta, ditalungtik ogé faktor kahirupan masarakatna anu mangaruhayana interférensi.

Pentingna ieu panalungtikan nyaéta pikeun mikanyaho lumangsungna peristiwa interférensi dina karangan carpon siswa SMA. Dina pasualan-pasualan anu geus diébréhkeun di luhur jeung dumasar kana panalungtikan saacanna, katitén yèn masih kénéh loba jalma anu can paham struktur katatabasaan Sunda. ku kituna

panalungtikan ngeunaan Interférensi téh kawilang penting sabab ku ayana ieu panalungtikan téh pikeun maluruh kumaha kamekaran basa di jaman kiwari jeung faktor naon wae anu mangaruhan boh faktor lingkungan boh kabiasaan. Lian ti éta, ieu panalungtikan ogé dilakukeun pikeun mikanyaho sakumaha mahamna siswa SMA kana struktur katatabasaan basa Sunda. Sarta dipiharep bisa nambahán pangaweruh dina cara makéna basa anu bener jeung merenah. Ku kituna, ieu panalungtikan téh miboga judul "Interférensi Basa Indonésia kana Basa Sunda dina Karangan Carpon Siswa SMA Negeri 23 Bandung jeung SMA Negeri 1 Cicalengka".

1.2 Idéntifikasi Masalah

Interférensi anu diulik dina ieu panalungtikan nyaéta wanda interférensi jeung wujud interférensi anu kapanggih dina karangan carpon siswa kelas XI SMA. Wanda interférensi téh kabagi jadi opat nya éta ditilik kana tataran fonologi, léksikal, morfologis, jeung sintaksis. Interférensi tataran fonologi bisa mangrupa leungitna fonem atawa nambahán fonem. Interférensi dina tataran morfologis ngawengku kecap. Upama interférensi dina léksikal ngawengku makna. Sarta interférensi sintaksis aya dina tataran kalimah.

Aya sababaraha pasualan anu kaidéntifikasi dina ieu panalungtikan. Contona aya wanda interférensi anu kapanggih dina karangan carpon siswa kelas XI SMA. Saperti kecap Interférensi dina tataran fonologi contona *ker*, upama kecap dina tataran morfologis contona *tepatna*, kecap dina tataran léksikal nyaéta *Stasiun Bandung*, jeung dina tataran sintaksis contona *julukan abdi*.

1.3 Rumusan Masalah

Ku kituna, dumasar kana idéntifikasi masalah di luhur masalah dina ieu panalungtikan dirumuskeun ngaliwatan kana kalimah pananya saperti ieu di handap.

- a. Interférensi naon waé anu nyampak dina karangan carpon siswa SMA Negeri 23 Bandung jeung SMA Negeri 1 Cicalengka?
- b. Kumaha wanda interférensi fonologis, morfologis léksikal, jeung sintaksis basa Sunda anu kapangaruhan ku basa Indonésia dina karangan carpon siswa SMA Negeri 23 Bandung jeung SMA Negeri 1 Cicalengka?

- c. Faktor naon waé anu ngabalukarkeun munculna interférensi basa Indonésia kana basa Sunda?
- d. Kumaha babandingan interférensi anu nyampak dina karangan carpon siswa SMA Negeri 23 Bandung jeung SMA Negeri 1 Cicalengka sarta faktor naon waé anu ngabédakeun interférénsina?

1.4 Tujuan Panalungtikan

1.4.1 Tujuan Umum

Tujuan Umum dina ieu panalungtikan nyaéta mikanyaho interférensi basa Indonésia kana basa Sunda dina karangan carpon siswa kelas XI SMA Negeri 23 Bandung jeung SMA Negeri 1 Cicalengka.

1.4.2 Tujuan Husus

Tujuan husus ieu panalungtikan nyaéta nganalisis jeung ngadéskripsi keun opat hal, saperti ieu di handap.

- a. Naon anu nyampak dina karangan carpon siswa SMA Negeri 23 Bandung jeung SMA Negeri 1 Cicalengka;
- b. Wanda interférensi fonologis, morfologis jeung léksikal basa Sunda anu kapangaruhan ku basa Indonésia dina karangan carpon siswa SMA Negeri 23 Bandung jeung SMA Negeri 1 Cicalengka;
- c. Faktor naon waé anu ngabalukarkeun munculna interférensi basa Indonésia kana basa Sunda;
- d. Kumaha babandingan interférensi anu nyampak dina karangan carpon siswa SMA Negeri 23 Bandung jeung SMA Negeri 1 Cicalengka sarta faktor naon waé anu ngabédakeun interférénsina.

1.5 Mangpaat/Signifikansi Panalungtikan

1.5.1 Mangpaat Téoritis

Mangpaat ieu panalungtikan téh dipiharep bisa méré pamahaman umumna tina widang sosiolingistik sarta hususna ngeunaan interférensi. Anu utamana mah pikeun calon guru basa Sunda ti Pendidikan Bahasa Sunda, Universitas Pendidikan Indonésia.

1.5.2 Mangpaat Praktis

Sacara praktis, ieu panalungtikan téh miboga mangpaat saperti ieu di handap.

- a. Méré pamahaman konkrit ka sakumna pihak anu ngarojong kana ieu panaluntikan boh siswa, guru, sakola jeung panalungtik;
- b. Bisa ngaronjatkeun kamampuh jeung kaparigelan dina ngagunakeun basa sunda;
- c. Guru leuwih taliti deui kana kasalahan siswa dina ngagunakeun basa Sunda;
- d. Sakola ngaronjatkeun motivasi dina ngagunakeun basa Sunda anu hadé jeung merenah;
- e. Bisa dijadikeun référénsi pikeun panalungtikan satuluyna.

1.6 Raraga Tulisan

Ieu tulisan téh mangrupa laporan panalungtikan anu wujudna skripsi, ieu skripsi eusina diwangun ku lima Bab. Bab I nya éta bubuka, anu eusina medar ngeunaan kasang tukang masalah, rumusan masalah, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan, jeung raraga tulisan.

Dina Bab II nya éta tatapakan tiori, eusina medar ngeunaan interférensi, wangu interférensi, wanda intérférensi, faktor anu mangaruhan interférensi, paalungtikan saméméhna, jeung kalungguhan tiori.

Dina Bab III nya éta métode panalungtikan, eusina medar ngeunaan désain panalungtikan lokasi panalungtikan jeung sumber data, teknik ngumpulkeun data, instrumen panalungtikan, jeung tiori ngolah data.

Dina Bab IV nya éta hasil panalungtikan jeung pedaran, eusina ngadéskripsiun data jeung pedaran tina hasil panalungtikan, ngawéngku wanda interférensi saperti fonologi, léksikal, morfologi, jeung sintaksis. Salian ti éta dia Bab VI ngadéskripsiun faktor naon waé anu ngabalukarkeun munculna interférensi jeung babandingan interférensi anu aya dina karangan carpon siswa SMA Negeri 23 Bandung jeung SMA Negeri 1 Cicalengka. Nu pamungkas nya éta Bab V mangrupa panutup anu eusina ngeunaan kacindekan, saran jeung rékomendasi.